

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Leges humanæ in singulis Provinciis, ut plurimùm non obligant,
nisi in iis solemniter promulgatæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

contrariam esse divinam, obediendum esset Deo magis quam hominibus, uti Princeps Apostolorum dixit Act. 5. Et rationem dat S. Thomas 2. 2. q. 69. a. 13. ad 1. quia potestati inferiori in tantum aliquis subjici debet, in quantum superioris ordinem servat: à quo si exorbitaverit, ei subjici non potest.

CAPUT V.

Leges humano, in singulis Provinciis, ut plurimum non obligant, nisi in iis solemniter promulgatae.

27 **C**onsentiunt Doctores, legem humanam, regulariter loquendo, esse debere solemniter promulgatam, non singulis de Communitate, sed alicui determinatae parti illius, ut obliget omnes, ad quorum notitiam devenit, cap. ad haec de postulat. Praeterea. Sed non conveniunt de loco ubi fieri debeat sollemnis promulgatio, an scilicet ad hoc ut lex Imperialis, vel Regia obliget omnes de Imperio, vel Regno, sufficiat promulgatio illius in Curia Imperatoris, vel Regis? an verò necessaria sit promulgatio in singulis Provinciis? Similiter an lex Pontificia in singulis Provinciis promulgari debeat: an verò sufficiat promulgatio illius in Curia Romana?

Ad hoc respondeo 1°. cum communi, ex natura rei, necessariam non esse promulgationem in singulis Provinciis, sed sufficere promulgationem in Curia Pontificis, Imperatoris, Regis, &c. si sic Pontifex, Imperator, Rex velit; dummodò concedat tempus sufficiens ad hoc ut lex devenire possit ad notitiam Provinciarum. Quia legis natura, & definitio non determinat loca, in quibus facienda sit promulgatio legis, sed solum necessitatem promulgationis, talis utique, quae moraliter sufficiat ad hoc ut lex in notitiam subditorum omnium, vel majoris partis, humano modo pervenire queat. Nec dubium, quin Pontifex, post promulgationem in Romana Curia, legibus suis obligare possit omnes Provincias Ecclesiae, etiam remotas: cum illimitatam quoad hoc potestatem à Christo acceperit, quaecumque *Invenit*, &c. eamque ipsi potestatem in se agnoscant, dum nonnunquam declarant, se velle obligare omnes ubique fideles, post solam Romanam promulgationem. Uti nuper se velle declaravit Alexander VII. quoad executionem Decreti sui de die 5. Maii 1667. vetantis notari alterutram sententiam, circa sufficientiam attritionis. Similiter Pius V. Constitutionem suam, contra Clericos male promotos, voluit obligare ubique, post promulgationem Romae factam. Idem voluit Clemens VIII. de sua Constitutione contra non Presbyteros, Missam celebrantes, &c.

28 Respondeo 2°. leges Imperiales de facto non obligare in singulis Provinciis; nisi post

duos menses à promulgatione facta in Metropoli singularum. Sic enim declaratur in Authentica *ut facta novae Constitutiones*, de nov. oper. nuntiat. In qua Authentica licet sermo expressè non fiat, nisi de Constitutionibus testamentorum: rubrica tamen illius generalis est, unanimique Juristarum sensu censetur habere vim textus, & ab Authore juris esse posita. Ratio quoque, quam ibi Imperator exprimit (*haec utique: cur enim culpabimus eos qui postea nostras ignoraverint Constitutiones... si, eò quòd non fuerint sufficienter proposita, ignorentur*) generalis est, & communis Imperii consuetudo generaliter eam interpretatur; sicut & Pius IV. in Bulla sua super declaratione temporis, quò Concilium Tridentinum foret observandum, ubi sic: *Jure communis sancimus est, ut Constitutiones novae (generaliter loquitur) non nisi post certum tempus obligent, &c.* Quod nullibi sancitum invenitur, nisi in illa Authentica.

Respondeo 3°. in omnibus etiam regnis, 29 nominatim Hispaniae & Galliae, praxis communis est, quòd Regia Edicta & Constitutiones mittantur ad singulos Supremos Parliamentorum Senatus, indeque distribuuntur per inferiores Curias ad infima quaeque tribunalia, atque in eorum singulis promulgentur intra tempus à suprema Curia praefixum. Et idè ante ejusmodi promulgationem, illis non tenentur incolae locorum, in quibus Edicta non sunt taliter promulgata. Ita de Gallia, post Petrum de Marca, testatur noster Irenaeus à S. Jacobo in tract. de legib. sect. 1. §. 4. in fine. Idem in Belgio nostro quotidie videmus praticari. Denique Cabassutius in sua Juris Canonici Theoria & Praxi l. 1. c. 4. *In omnibus (inquit) secularibus regnis receptum videmus, ut in remotis Provinciis leges neminem adstringant, nisi ex quò in eisdem publicata fuerint.*

Respondeo 4°. quoad leges Pontificias, 30 duas hac de re celebres esse sententias. Una censet ejusmodi leges ubique obligare post promulgationem Romae factam, nisi Pontifex aliud significet. Sic tenent Doctores Itali passim, favetque Stylus, & praxis Romanae Curiae; in qua Christiani Orbis negotia deciduntur secundum leges ibi promulgatas.

Sed probabilior videtur altera sententia; Pontificias utique leges in singulis Provinciis, aut Dicecesibus, promulgandas esse; ut in illis obligent, nisi Pontifex expressè declaret, obligare se velle omnes ubique fideles, post Romanam promulgationem. Ita Panormitanus in cap. *cognoscetes* de Conf. Cajetanus in l. 2. q. 90. a. 4. Dominicus Soto l. 1. de justit. & jure q. 2. a. 4. Nicolaus Serarius disput. de Leg. n. 56. & seq. & omnes ferè Doctores Hispani, Galli, Germani.

31 Et probatur 1°. quia ex una parte sententia nostra in nullo Pontificiæ præjudicat authoritati : cum Pontificiis legibus , post Romanam promulgationem , non neget esse parendum , dum Pontifex id se velle declarat. Ex alia parte valdè rationaliter asseritur , leges etiam Pontificias , ita promulgandas esse , ut facillè pervenire possint in notitiam omnium quibus latæ sunt. At verò facillè pervenire non possunt in notitiam omnium , &c. nisi sint in Provinciis promulgatae. Et idèò communis est Ecclesiæ usus , ut suæ leges Provincias non adstringant , nisi post promulgationem in illis. Talis imprimis esse solet intentio Conciliorum , etiam Oecumenicorum , uti constat ex Lateranensi sub Innocentio III. cap. cum infirmitas extra de poenit. & remiss. ibi : *Siquis medicorum hujusmodi nostra Constitutionis , postquam per Prælatos locorum fuerit publicata , transgressor extiterit , ab Ecclesia ingressu arceatur.* Necnon ex Tridentino sess. 24. c. 1. statuente ut Decretum suum , matrimonia irritans clandestina , solum obliget post lapsum viginti dierum à promulgatione , singulis in Provinciis facta. Petrus de Marca in Concord. Sacerd. & Imper. l. 2. cap. 15. idem constare dicit ex antiquioribus Conciliis , Nicæno , Sardiceni , Ephesino , Arelateni I. in epist. ad Sylvestrum Papam , ibi : *Placuit autem . . . à Te , qui majores Dioeceses tenes , per te potissimum omnibus insinuari Canones istius Concilii.*

32 Secundo , talis etiam esse solet usus & sensus Summorum Pontificum , uti constat ex Siricio epist. ad Himerium , Episcopum Tarraconensem , ubi Decretalem suam jubet in quinque Hispaniæ , aliisque vicinis Provinciis promulgari. Necnon ex Innocentio epist. ad Episcopum Tholosanum. Zosimo epist. ad Episcopum Arelat. Leone ad Niceram. Leone X. in Concordatis inter ipsum & Franciscum I. Francorum Regem verbo recepta. Et tit. de collat. §. præfatique Ordinari. Ac rursus ex Constitutione Alexandri VII. sollicitudo omnium Ecclesiarum , ubi jubet eam in Dioecibus promulgari. Denique ex eo quòd epistola Siricii , de continentia Diaconorum , vim legis olim in Gallia non habuerit : quia ibi non promulgata , uti liquet ex epistola 3. Innocentii I. Similiter epistola 84. Leonis Magni , de continentia Sacerdotum , in Sicilia , tempore Gregorii Magni , vim legis nondum habebat , ob eandem rationem.

33 Nec refert quòd Nicolaus I. Can. quod dicitur dist. 16. repellit excusationem Constantinopolitanorum , qui , contra Canones Concilii Sardiceni , Photium ad Sedem Patriarchalem promoverant , de eoque reprehensi , prætexebant se Canonibus illis non teneri , eò quòd Græcis essent ignoti. Neque enim repellit eam , allegando necessariam non esse per Provincias Orientis

promulgationem , sed excusationis falsitatem demonstrando ex ipso Codice Canonum , quo Græci in dies uterentur , necnon ex eo quòd Concilium istud apud ipsos , in Regionibus ipsorum actum fuisset , & ab omni Ecclesia receptum.

Tertiò , idipsum probatur ex cap. 1. de nov. oper. nuntiat. ubi dicitur , quòd Jus Civile servari ab Ecclesia soleat , ubi aliter Ecclesia non statuit : *Sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari ; ita & sacrorum Canonum statuta Principum Constitutionibus adjuvantur.* Sed secundum Jus Civile lex non obligat Provinciales , nisi promulgata sit in Provinciis , nec ullibi Ecclesia aliter de legibus Ecclesiasticis statuit. Ergo.

Quartò , ex eo quòd Ecclesiæ (utpote bonæ Matris) intentio in dubio benignè interpretanda sit ; idèòque dum satis non constat de intentione Ecclesiæ , circa obligationem legum Ecclesiasticarum , ea interpretatio præferenda sit , quæ majus habet fundamentum in suavitate & benignitate Ecclesiastici regiminis , juxta regulam illam Juris , *In obscuris benignior interpretatio facienda est.* Sed asserta à nobis interpretatio mentis Ecclesiæ , seu Summorum Pontificum , majus habet fundamentum in suavitate & benignitate Ecclesiastici regiminis , quàm opposita : suavitas quippe illa & benignitas potissimum relucere debet in attemperacione legum Ecclesiasticarum ad humanum , suavemque modum , quem quoad hoc servant ipsæmet leges Civiles , nisi magna aliqua ratio aliud quandoque suadeat , uti suadet v. g. casu quo Summus Pontifex prævideret , promulgationem in Provinciis per infundatos Ministrorum Politicorum prætextus impediendam , prout non raro contingit. Tunc enim Provincias omnes legibus suis justissimè adstringere possunt , post solam Romanam promulgationem. Quòd dum absolutè declarant , parendum est ; etiam non obstantibus quibuscumque in contrarium consuetudinibus , si addant : *non obstantibus quibuscumque consuetudinibus in contrarium.* Quia nulla Provinciarum consuetudo limitare potest universalitatem potestatis , quàm Summo Pontifici Christus concessit , absolutè , & illimitatè dicendo : *Quodcumque ligaveris super terram , erit ligatum & in calis.*

Quintò denique , ex eo quòd in Hispania , Gallia , Belgio , moribus utentium sit receptum , quòd leges , etiam Pontificiæ , ante promulgationem in Provinciis non obligent , saltem dum aliter non expriment. De Gallia testatur id Duvallius tract. de Rom. Pontif. p. 3. q. 7. §. deinde quamvis , usum illum roborans ex citato Concordato inter Leonem X. & Franciscum I. Idem de Belgio testatur liber , cui titulus , *Jus Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptionem* , ad id allegans vetustissimam Belgarum à 300. annis consuetudinem.

- 37 Quod si negotia Orbis Christiani in Romana Curia decidentur juxta leges ibi promulgatas: id partim fit quia Romani Judices contrariam sequuntur sententiam, cuius non negamus probabilitatem. Partim quia æquum est quod quis iudicetur secundum leges promulgatas & receptas in loco, ubi lis contestatur. Partim quia sic præscribitur per regulas Cancellariæ Romanæ. Circa quas observandum, quod regulæ illæ magis forum externum respiciant, quam internum, quodque pleraque iudicia, secundum regulas illas Romæ facta, variis in Provinciis non recipiantur, ubi regulæ illæ non sunt usu receptæ.
- 38 Respondeo 5°. jure communi (quod moribus utentium in Provinciis est receptum, censeturque per hoc sufficienter promulgatum, quod in Academiis ex Cathedralibus prælegatur auctoritate Principum, qui leges vel canones condiderunt) vitandos in omnibus Provinciis excommunicatos, tametsi excommunicationis sententia in una tantum Diocesi promulgata fuerit. Sic enim Ecclesia specialiter disposuit can. *si quis* 11. q. 3. & cap. 8. de offic. Judic. ordin.
- 39 Respondeo 6°. necessariam non esse in Provinciis promulgationem Decretorum ad fidem & mores pertinentium; sed omnes ubique fideles iis teneri statim atque ad eorum notitiam sufficienter devenerint. Neque enim fidei & morum Decreta humani sunt juris, sed divini. Nec proinde vim obligandi immediate habent ab hominibus, sed à Deo, infallibilique Dei auctoritate nituntur; in cuius obsequium omnes ubique fideles captivare debent intellectum, statim atque de ea sufficienter constat per Ecclesiæ propositionem.
- 40 Respondeo 7°. necessariam etiam non esse in Provinciis promulgationem legum Pontificiarum, quæ non condunt jus novum, sed solum declarant antiquum, in illis sufficienter promulgatum. Ita Nicolaus Garcia in præfat. ad tract. de benefic. ante medium: Salgado in tract. de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. c. 2. n. 11. & cum aliis multis Thomas Hurtadus to. 1. Moral. l. 3. resol. 45. n. 292. & l. 1. resolut. regular. resol. 2. n. 272. & 273. Et hanc communem esse Canonistarum sententiam ostendit Fagnanus ad cap. 1. *quoniam* de Constitut. n. 43.
- 41 Et probatur 1°. ex leg. fin. Cod. de legib. ubi legis solemniter promulgatæ sequenda dicitur interpretatio, seu declaratio à Legislatore facta sine solemnitate.
- 42 2°. ex leg. *adeo* §. *cum quis* ff. de acquir. rer. domin. & l. *heredes* 21. §. 1°. ff. de testam. ubi, in dubio, sequenda dicitur interpretatio testamenti solemniter à testatore sine solemnitate facta, ob rationem in casu nostro pariter militantem: *ni-*

hil enim nunc dat, sed datum significat. At qui similiter in casu nostro Legislator nihil nunc de novo statuit, sed statutum significat. Nam, ut optime Salgado n. 15. prioris legis declaratio nihil novi dat, nec obligationem novam inducit, nec dispositionem facit diversam à priori, sed solum declarat quid per priorem legem dispositum sit.

Perinde verò est, sive Legislator declarationem illam per se immediate faciat, sive per alium ab ipso commissum, cum potestate faciendi declarationes definitivas, seu decisivas, prout v. g. S. Congregatio Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, à Papa habet potestatem definitivè decidendi dubia circa ejusdem Concilii intelligentiam emergentia. Declaratio quippe facta ex commissione Principis, per alium ad id ab ipso deputatum, eandem vim habet, ac si ab ipso Principe facta fuisset, secundum hanc regulam juris in 6. *quod per alium facimus, per nos facere censetur.* Et sic S. Congregatio apud Zerolam in praxi Episcop. 1. p. verbo *authoritas* sub finem declaravit his verbis: *Eadem ratio habenda est de his que scribuntur à Cardinalibus S. Congregationis Concilii Tridentini, ac si à Papa scripta essent.* Idem iisdem penè verbis eadem S. Congregatio Abbatissæ cuidam Messanensi respondit apud Garciam ubi supra.

Unde patet 1°. declarationes Concilii Tridentini, ab eadem Congregatione factas, non esse merè doctrinales, prout sunt interpretationes Doctorum, & Jurisperitorum; sed perinde definitivas, ac si Papales essent; utpote factas ex commissione Papæ, per personas ad id à Papa autorizadas, uti constat ex Bulla Sixti V. septima in 2. p. Bullarii sui, ubi Congregationi illi facultatem tribuit autoritative, seu definitivè decidendi dubia, circa Concilii Tridentini mentem exurgentia. Nec verò dubium est, Principem Senatui suo tribuere posse hanc auctoritatem: cum ei tribuere possit auctoritatem leges condendi l. *humanum* Cod. de legib. Quare istius Congregationis declarationibus standum, ac si à principio ab ipso Concilio Tridentino dispositæ fuissent, ait Salgado n. 11. citato. Videri potest Fagnanus ad cap. *quoniam* de Constitut. ubi decem argumentis demonstrat, S. Congregationis declarationes vim legis obtinere.

Et hinc patet 2°. Regulares non magis 45 uti posse privilegiis, quæ dicta S. Congregatio declaravit sublata, sive per Concilium Tridentinum, sive per Summorum Pontificum Bullas solemniter in Provinciis promulgatas, quam si Concilium ipsum Tridentinum, vel Summi illi Pontifices id ipsum declarassent; sive declarationes illæ S. Congregationis sint solemniter in Provinciis promulgatæ, sive non sint. Neque enim solemniter ejusmodi declarationum promulgatio requiritur, sed sufficit solemniter promulgatio

gatio Concilii, vel Bullarum per eas declaratarum, ut vidimus.

46 Idem dicendum de Sedis Apostolicæ Decretis, quibus nonnullæ propositiones, jus divinum, vel naturale concernentes, practicari, vel doceri prohibentur. Cum jus istud sufficienter promulgatum sit. Eiusmodi proinde Decretis parendum est, non expectatâ eorum in Provinciis promulgatione, uti constat ex præmissis, & optimè docet noster Lumbierus observat. 2. ad propositiones ab Innocentio XI. damnatas, ubi ait, eiusmodi Decreta, ut hinc obligent, & ex iis teneamur damnatas propositiones, ut improbables, scandalosâs, & nocivas fugere, non egeret promulgatione hinc factâ. Et ratio (inquit) est manifesta: quisque enim strictè tenetur fugere, quod morali certitudine scit esse venenum, quocumque modo id sciat. Et si cavere debeamus ab herba, quam sapientissimus Medicus pro certo affirmavit mortiferam; multo magis à doctrina, quam Christi Vicarius mortiferam, venenosamque declaravit. Denique sicut prodigus esset salutis suæ corporalis, qui dictam herbam comederet; sic prodigus esset æternæ salutis suæ, qui à tali doctrina non caveret.

CAPUT VI.

Facilè debita promulgatione legis ecclesiastica, vis ipsius à populi acceptatione non pendet; idèdque peccat populus, absque iusta causa eam non acceptans. Censetur tamen Ecclesia in eius suspensionem, vel revocationem consentire, si invalescente contrario usu, id sciens, observantiam non urgeat.

47 Quid earum vis à populi acceptatione non pendeat, adeo certum existimat Suarez l. 4. de legib. c. 10. ut salvâ fide negari non possit. Idem censet Mauclerus de Eccles. Monarch. p. 2. l. 4. c. 3. Et Facultas Parisiensis anno 1521. hanc Lutheri propositionem: *Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habet jus minus syllabe super Christianum hominem, nisi id fiat eiusdem assensu, & quidquid aliter sit, tyrannico spiritu fit*, hac censurâ perstrinxit: *Hæc propositio est à debita subditorum erga Prælatos & Superiores subiectione & obedientia retrahenda, legum positivarum seditione destructiva, & in fide & moribus erronea, & est error damnatus Valdensium, cum errore Arrianorum conveniens. Merito quidem, quia Apostolica Sedis iudiciis & Constitutionibus obviare, planè est hæretica pravitas. Ivo Carnotensis episc. 8. Et solus infidelis, aut schismaticus, Apostolicis detrahet obediendi mandatis. S. Thomas Cantuariensis episc. 122. ad Gilbertum Episc. London.*

48 Enimverò Christus Vicario suo auctoritatem dedit ad gubernandum, & præcipiendum, eamque illimitatam, sive independen-

Tom. II.

tem à consensu subditorum, dum illimitatè dixit: *Pasce oves meas*, Luc. 10. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis*. Ergo subditis obligationem imposuit ad obediendum. Videri potest Fagnanus in cap. *treugas* de treuga & pace, ubi quæstionem hanc fusè prosequitur. Nec certè Ecclesiæ Principes minori ad obligandum populos auctoritate pollent, quàm Principes sæculi, quorum potestas in sacris oraculis universalioribus, vel illimitatioribus terminis non exprimitur, quàm potestas Principum Ecclesiasticorum. Leges verò Principum sæculi (ut optimè Facultas Theologica Duacensis anno 1636. consultata super remonetaria, cumque ea Sylvius l. 1. resolutionum verbo *moneta*) statim atque satis promulgatæ sunt, vel statim à præfixo obligationis tempore, observari debent, nullâ expectatâ populi acceptatione, puniunturque ut transgressores, qui secus faciunt. Neque enim gladium Principibus & Magistratibus Deus hac lege porrexit, ut eo solum uterentur, cum leges ipsorum à populis acceptarentur. Alias gladius & potestas ipsorum plerumque inefficax fieret, vel certè minoris virtutis, quàm subditorum potestas ad recusandum. Nec absolutè verum esset, quod Apostolus absolutè dixit: *Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt*. Idèdque Alexander VII. iustissimè propositionem hanc proscripsit: *Populus non peccat, etiam si absque iusta causa non recipiat legem à Principe promulgatam*.

49 Quod autem invalescente non acceptatione, Principis id scientis, nec observantiam urgentis, consensu lex censetur suspendi, vel revocari; ratio est, tum quia, qui tacet consentire videtur, tum quia lex, in istis circumstantiis, non expedit Republicæ bono, utpote taliter dispositæ, quod Princeps non possit absque illius turbatione transgressores punire. Prudentia verò Principis non censetur velle continuationem legis, pro illis circumstantiis, in quibus non expedit Republicæ bono. Et hoc est quod sibi vult lex *de quibus ff. de legibus*, dum ait: *Leges nulla alia de causa nos ligant, quàm quòd iudicio populi receptæ sint*. Neque enim id intelligit de prima obligatione, sed de firma & perseveranti. De qua in canone in istis dist. 4. *Leges instituntur cum promulgantur* (tunc ergo veræ & obligatoræ sunt) *firmantur* (id est firmam obligationem inducunt) *cum moribus utentium comprobantur*. Cæterum qui primi sunt auctores non acceptationis, quique sine causa primi non acceptant, graviter peccant, utpote graviter impingentes in illud Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*.

Dixi sine causa. Si enim iusta sit causa suspicandi, vel etiam credendi, legem à Principe latam esse ex mala informatione, seu falsa aliqua suggestione, populus, & qui po-

B